

Deficite structurale in economia romaneasca – deficitul bugetar si deficitul de cont curent

Ionut Dumitru

Președintele Consiliului Fiscal și Economist Sef Raiffeisen Bank*

3 Decembrie 2012

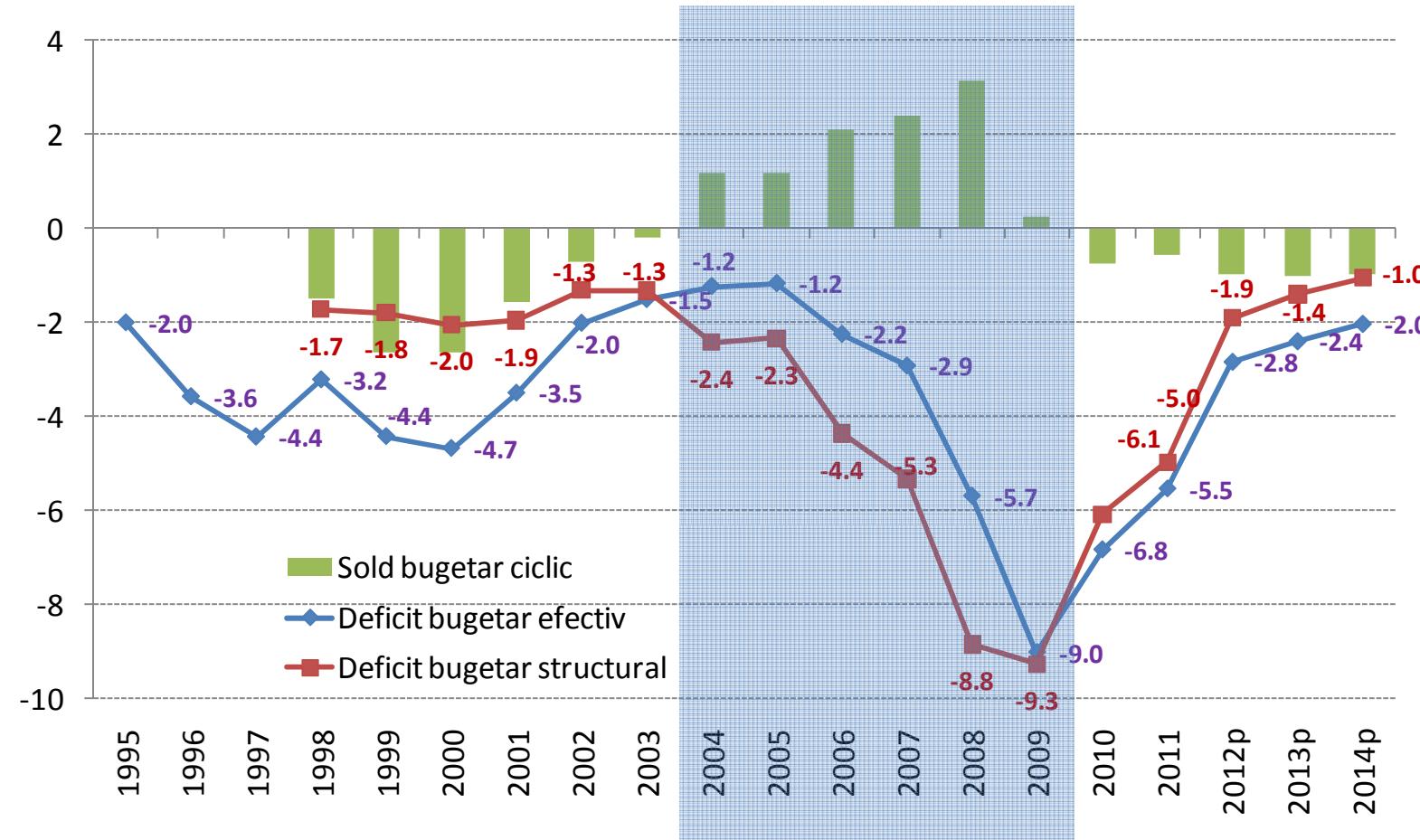
* Opiniile exprimate in aceasta prezentare sunt opinii personale ale autorului, fara a fi neaparat si opiniile oficiale ale institutiilor cu care este asociat

I. Deficitul bugetar structural

Principalele provocari la adresa finantelor publice

- Reducerea deficitului structural foarte ridicat (de la 9.3% din PIB in 2009 la obiectivul pe termen mediu – 2014 - de 1% din PIB), stimularea cresterii economice potențiale prin realocarea resurselor bugetare către infrastructura și implementarea în ritm alert a reformelor structurale (în primul rand în zona companiilor de stat), creșterea substanțială a eficienței cheltuielilor bugetare și reechilibrarea financiară a sistemelor de asigurări sociale.
- Provocările principale la adresa sustenabilității fiscal-bugetare:
  - veniturile bugetare foarte scazute (evaziune fiscală foarte ridicată)
  - deficitul cronic de natură structurală al sistemelor de asigurări sociale (în primul rand al sistemului public de pensii)
  - deficitele cvasi-fiscale din sectorul companiilor de stat
  - eficiența foarte scazuta a cheltuielilor bugetare
  - lipsa prioritizării și planificării multianuale a investițiilor publice
  - disciplina financiară foarte scazuta la nivelul autorităților locale
  - creșterea substanțială a capacitatii de absorbtie a fondurilor UE.

Deficitul public efectiv si deficitul structural

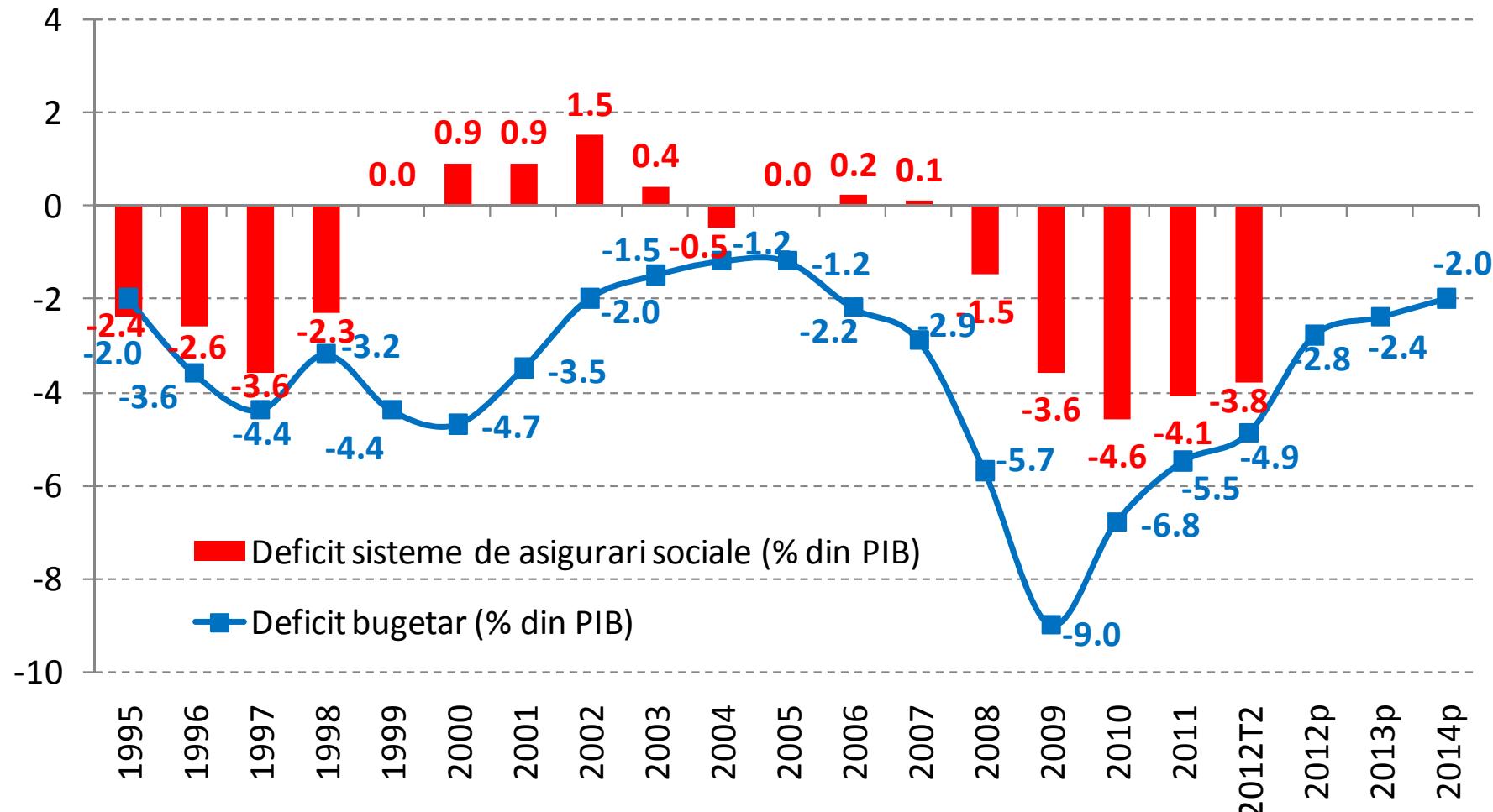

- Atunci cand economia creste peste potential (output gap pozitiv) se inregistreaza un excedent bugetar ciclic iar deficitul efectiv este mai mic decat deficitul structural → riscul ca decidentii sa implementeze politici expansioniste prin cresterea cheltuielilor publice pe baza unor venituri temporare (de natura ciclica)
- Politica fiscală discretionară prociclică a anulat rolul de stabilizator al ciclului economic al stabilizatorilor automati.

Nota: Zona hasurată desemnează perioada în care output-gapul a fost pozitiv (economia a crescut peste potential)

Sursa: Estimările Comisiei Europene, metodologia ESA95

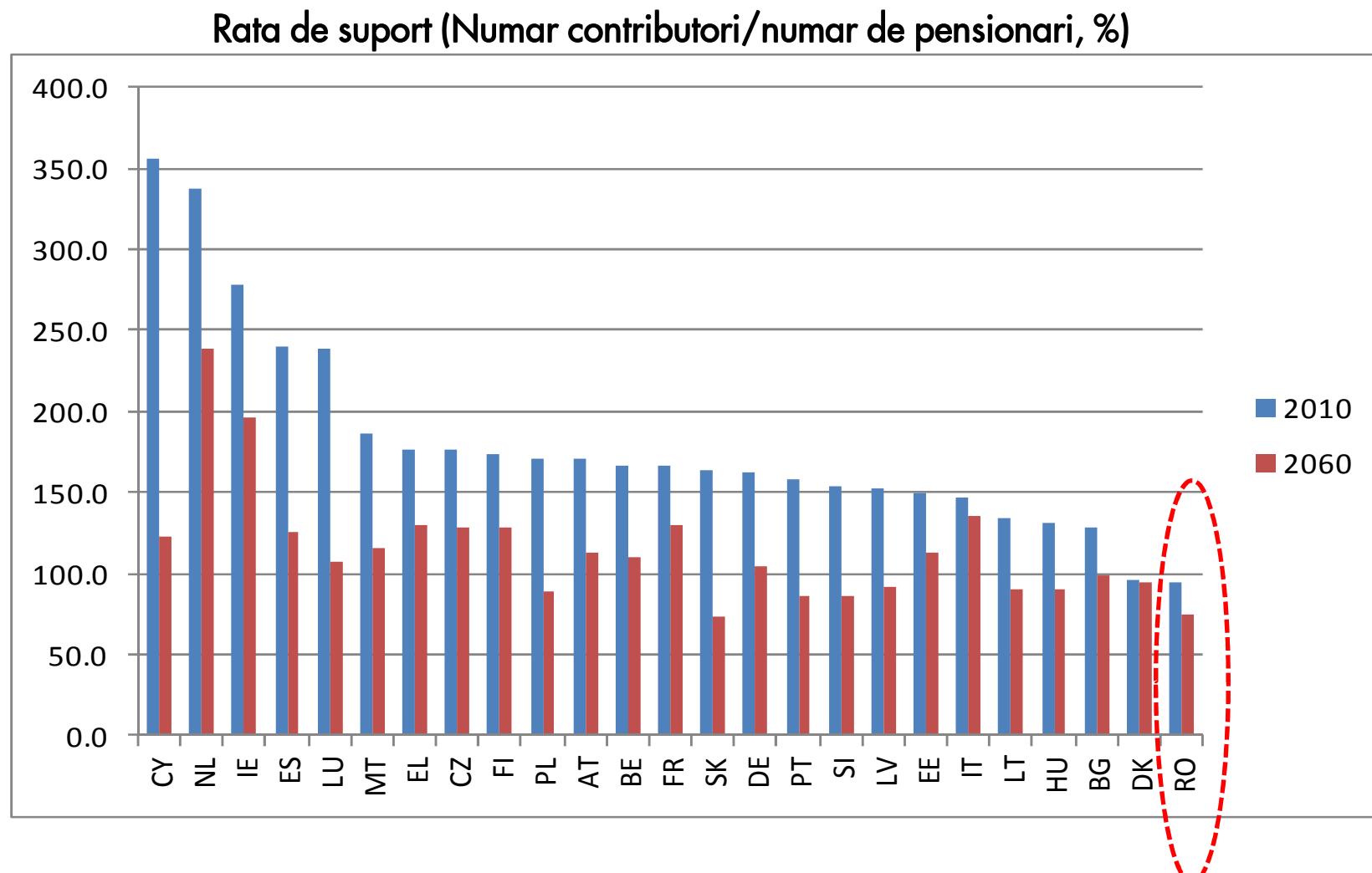
Starea financiara a sistemelor de asigurari sociale este foarte precara

Sursa: Comisia Europeană, metodologia ESA95

- Este necesara prudență maximă în abordarea eventualelor creșteri de cheltuieli de asistență socială și/sau posibilelor diminuări ale cotelor de contribuții sociale în anii următori.
- Este obligatorie o strategie pe termen mediu și lung de reechilibrare financiară a sistemelor de asigurări sociale, în special prin extinderea bazei de impozitare.

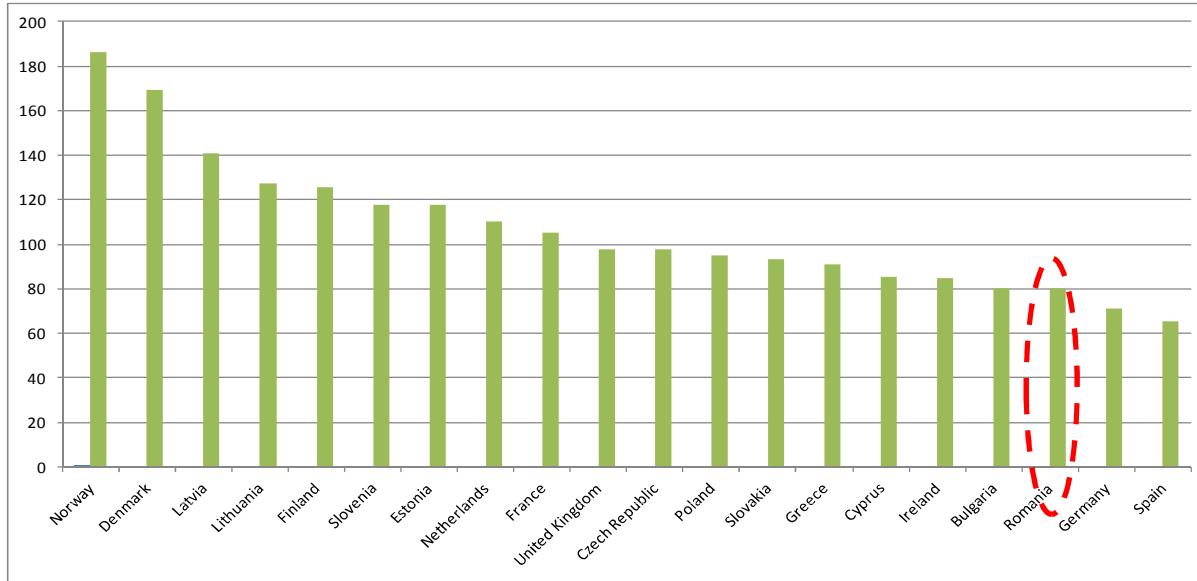
Cresterea ratei de ocupare este cruciala pentru a imbunatati starea financiara a sistemului de pensii

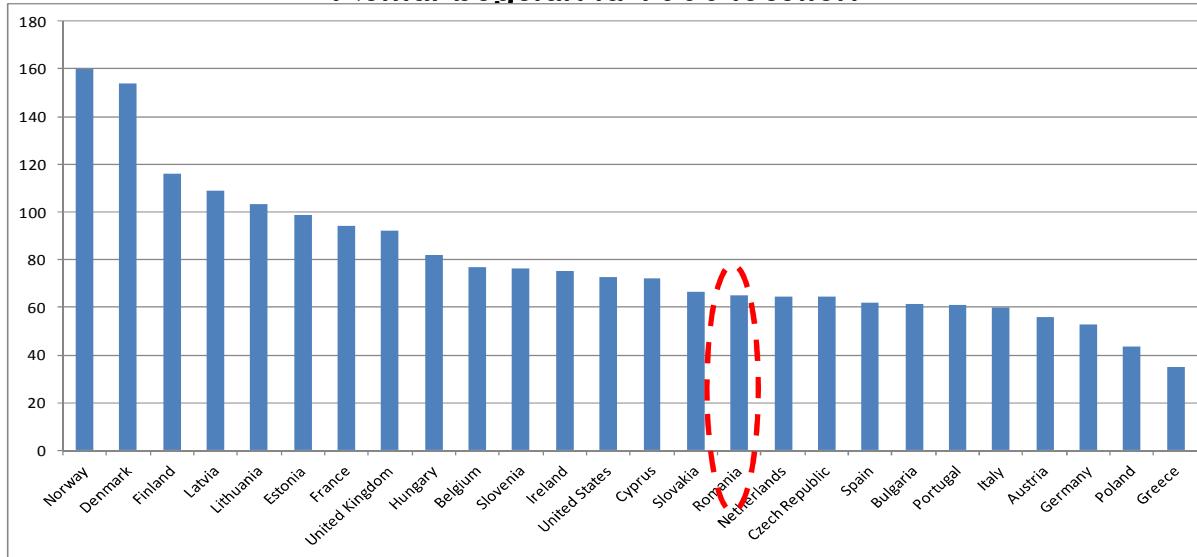
Sursa: Comisia Europeană

Aparent, Romania are putin bugetari in comparatie cu standardele europene, dar...

Numar bugetari (inclusiv companii cu capital majoritar de stat) la 1000 locuitori

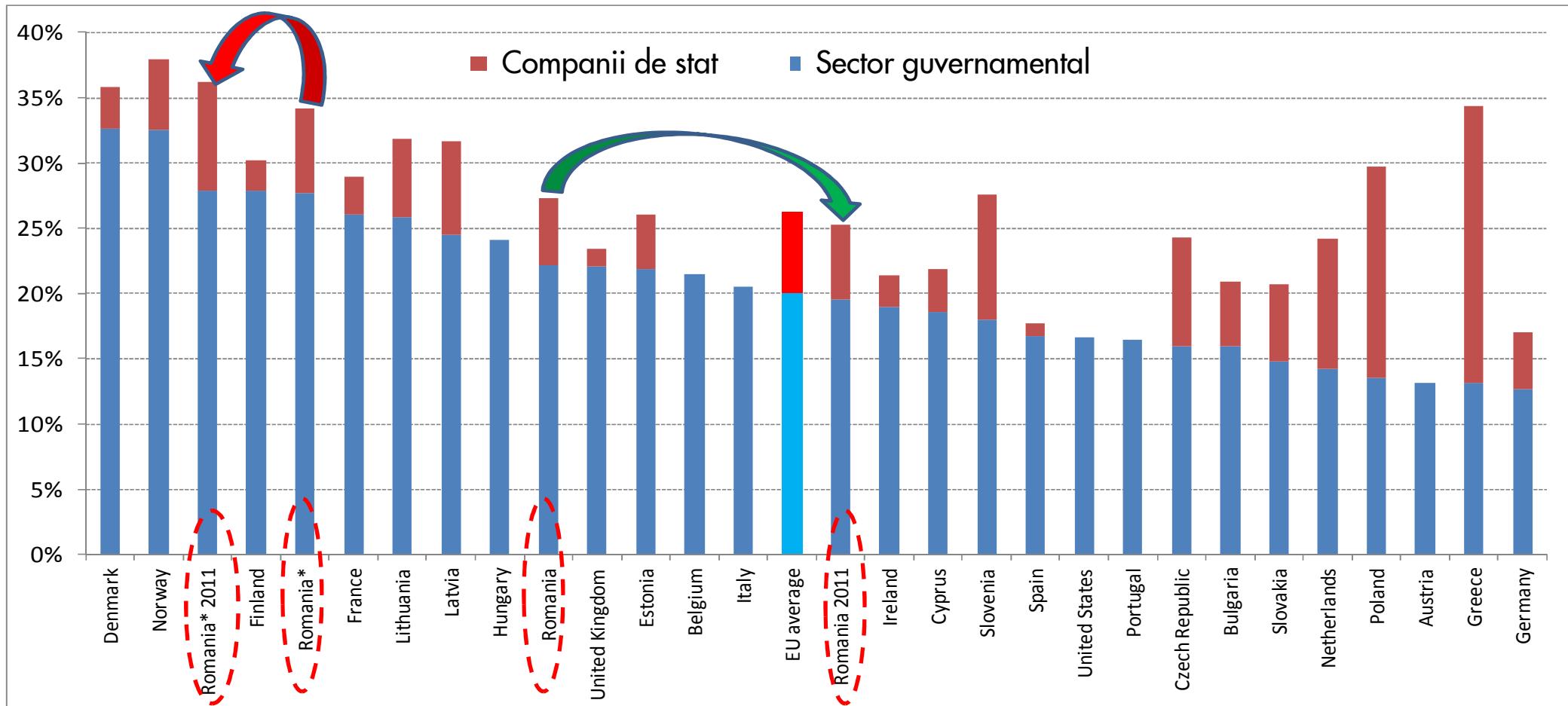
Numar bugetari la 1000 locuitori

Sursa: International labour organization (ILO), date aferente anului 2008

...in raport cu numarul de contribuabililor la buget, numarul bugetarilor este foarte mare

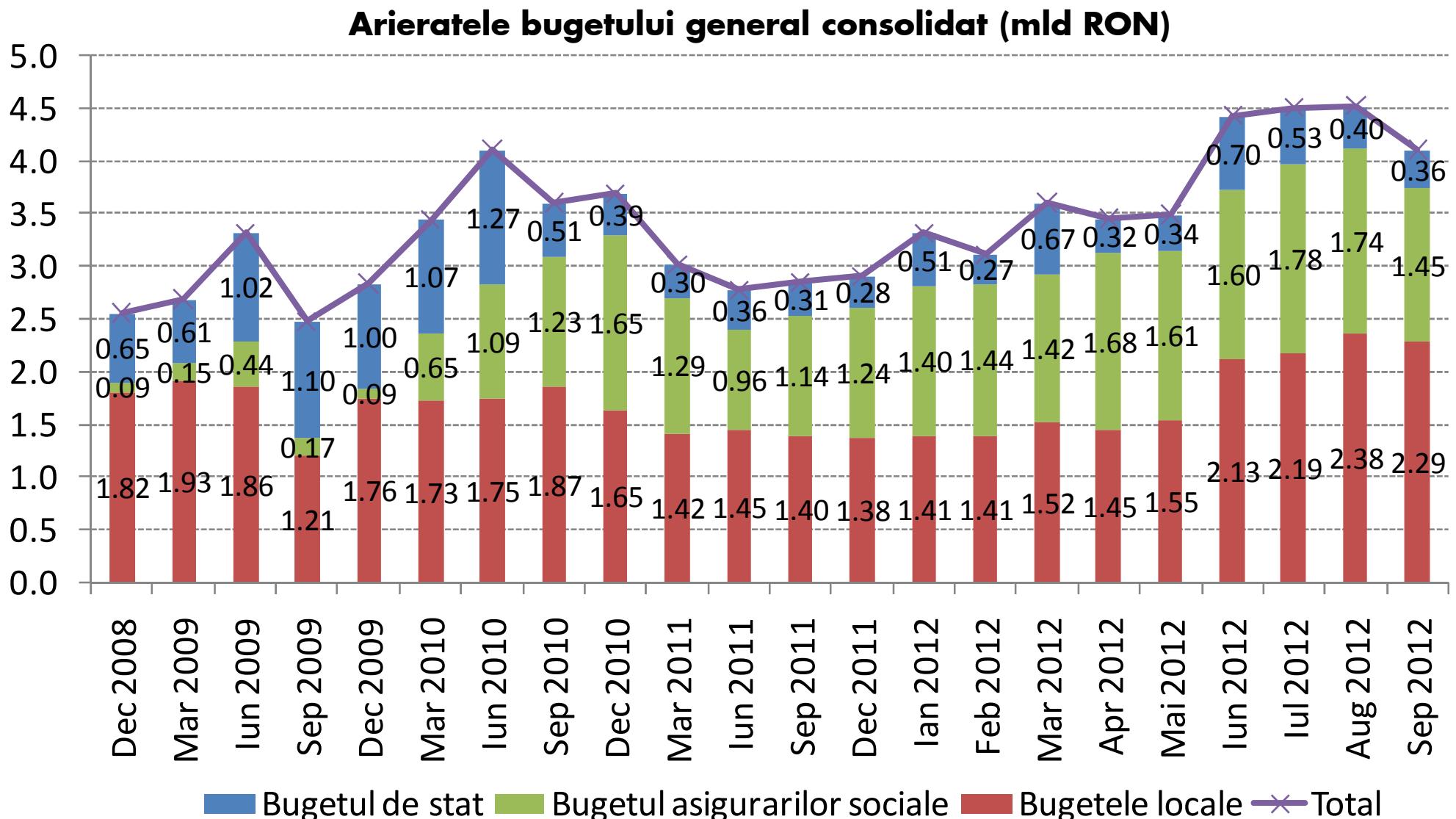
Raportul dintre salariatii din sectorul public si numarul total de salariatii din economie (%)

Nota: Datele pentru 2008 sunt din sondajul LFS – Labour Force Surveys (include si salariatii din sectorul informal al economiei)
 * Calcule pe baza numarului de salariatii raportati oficial de angajatori (platitorii de taxe))

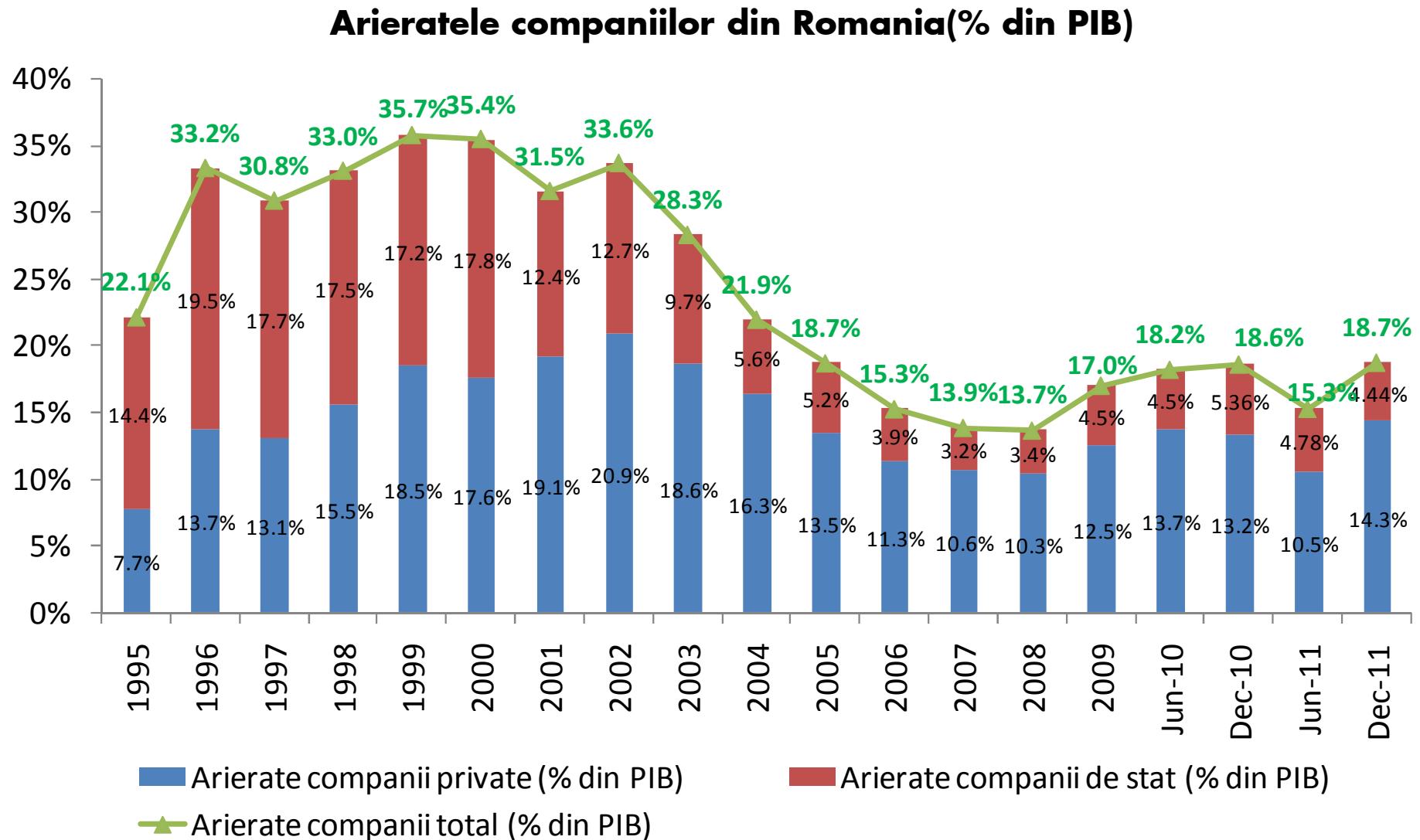
Sursa: International labour organization (ILO)

Arierate bugetului general consolidat sunt foarte persistente – disciplina scazuta de plata la nivelul autoritatilor locale

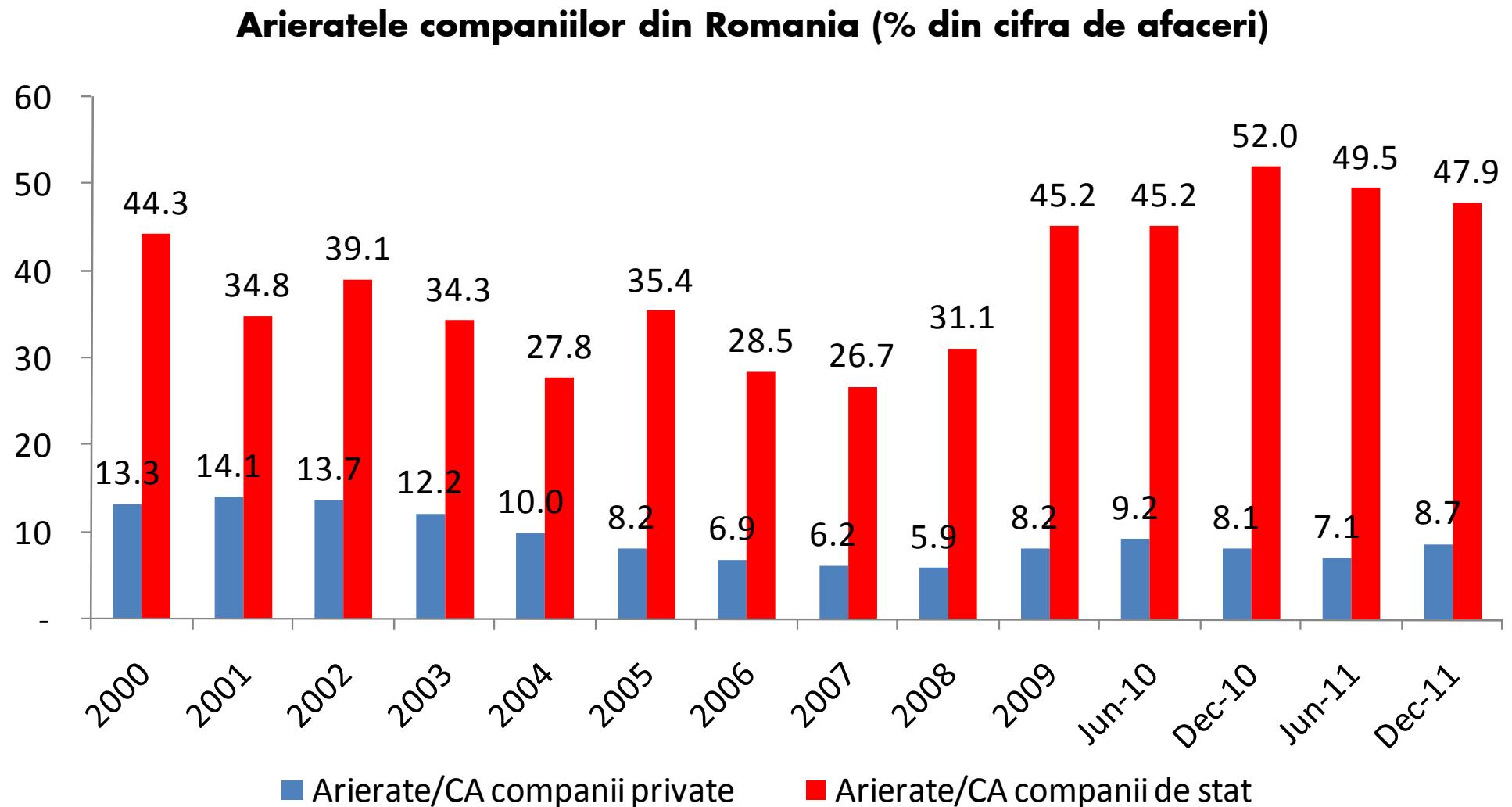
Sursa: Ministerul de Finante

Comportamentul de plată s-a deteriorat în timpul crizei...

Sursa: Ministerul de Finante

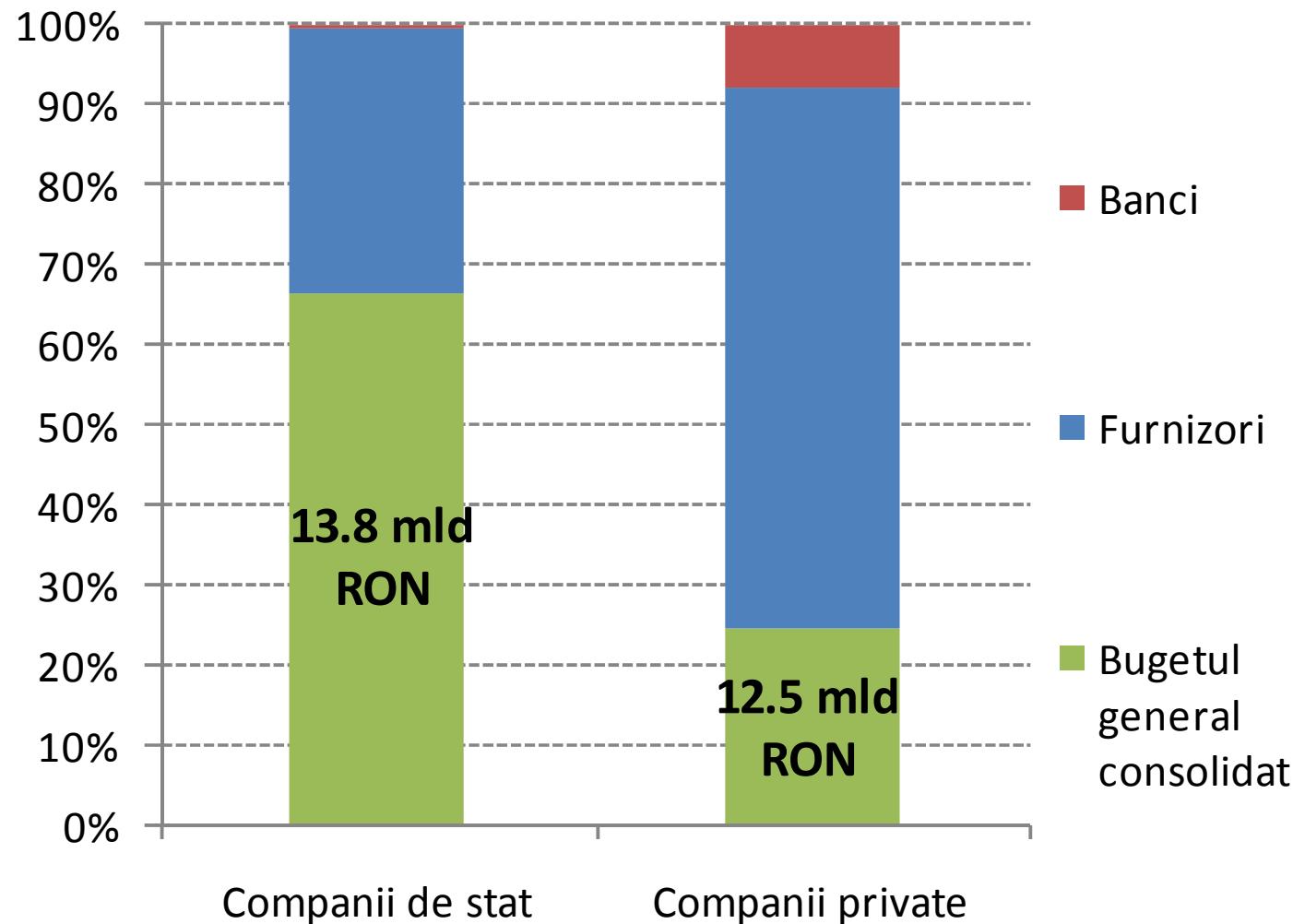
...insă problema este mult mai grava în cazul companiilor de stat (deficite cvazi-fiscale)

Sursa: Ministerul de Finante

Companiile de stat au arierate in primul rand fata de stat

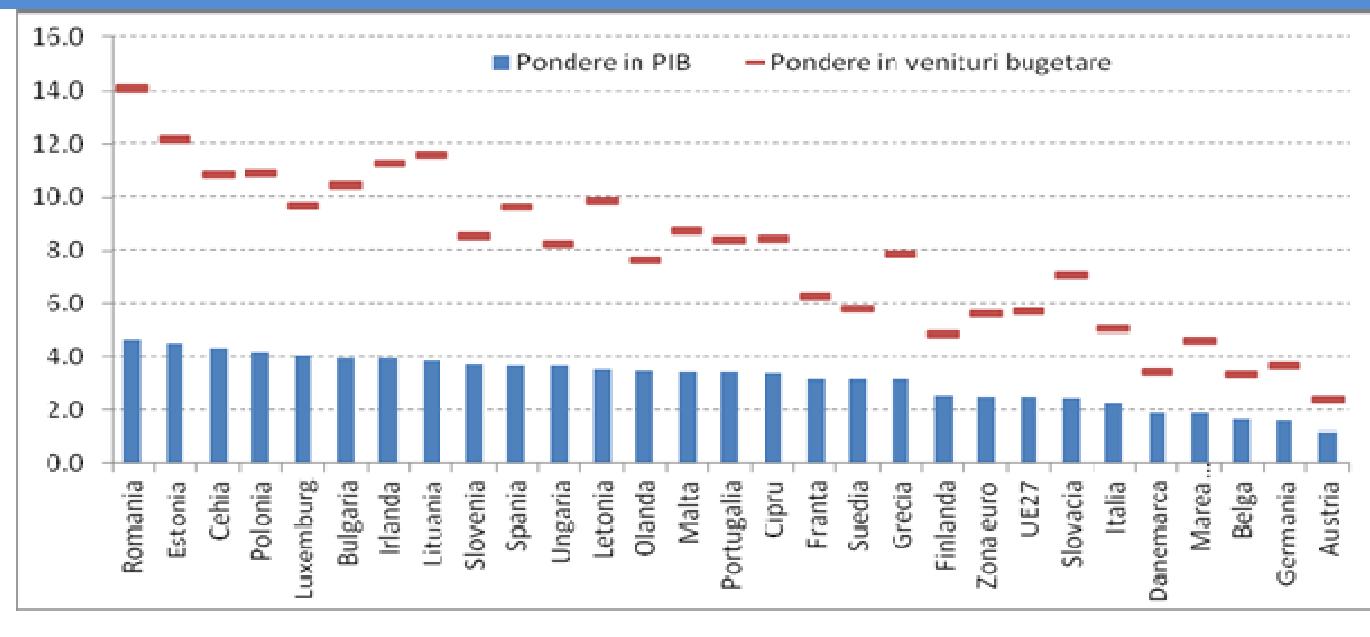
Structura arieratele companiilor din Romania (% din total, Dec 2011)

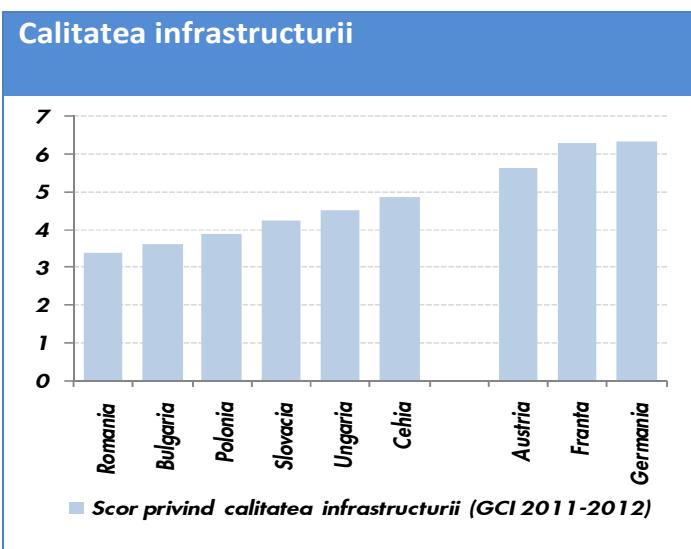
Desi contribuie cu doar circa 7% la valoarea adaugata din economie, companiile de stat contribuie cu circa 24% la totalul arieratelor din economie

Cheltuieli publice de investitii foarte mari, insa eficiența este foarte redusa

Cheltuielile cu investițiile (medie 2001-2011)

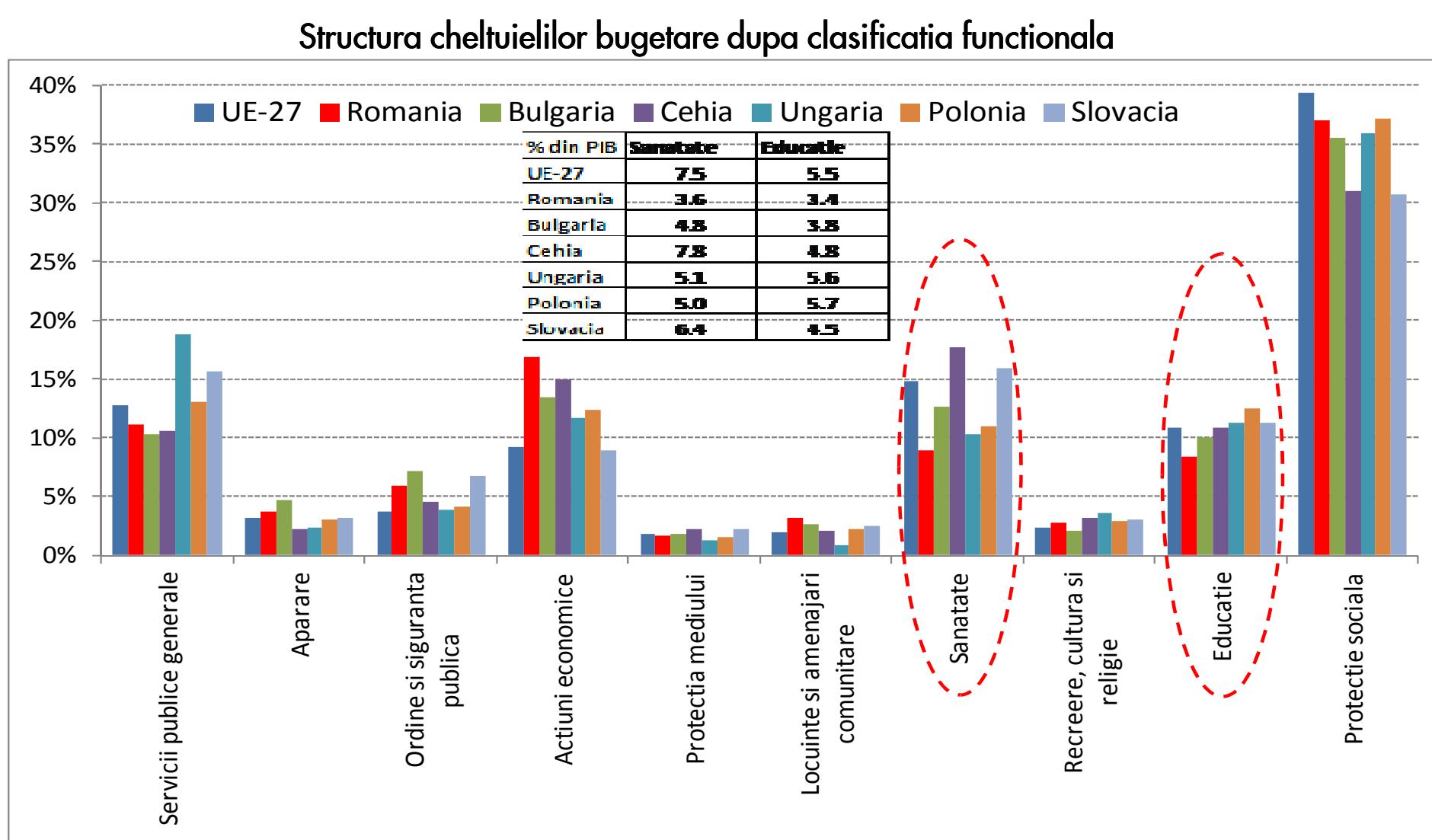

Sursa: EUROSTAT

Source: Eurostat, World Competitiveness Report, 2012

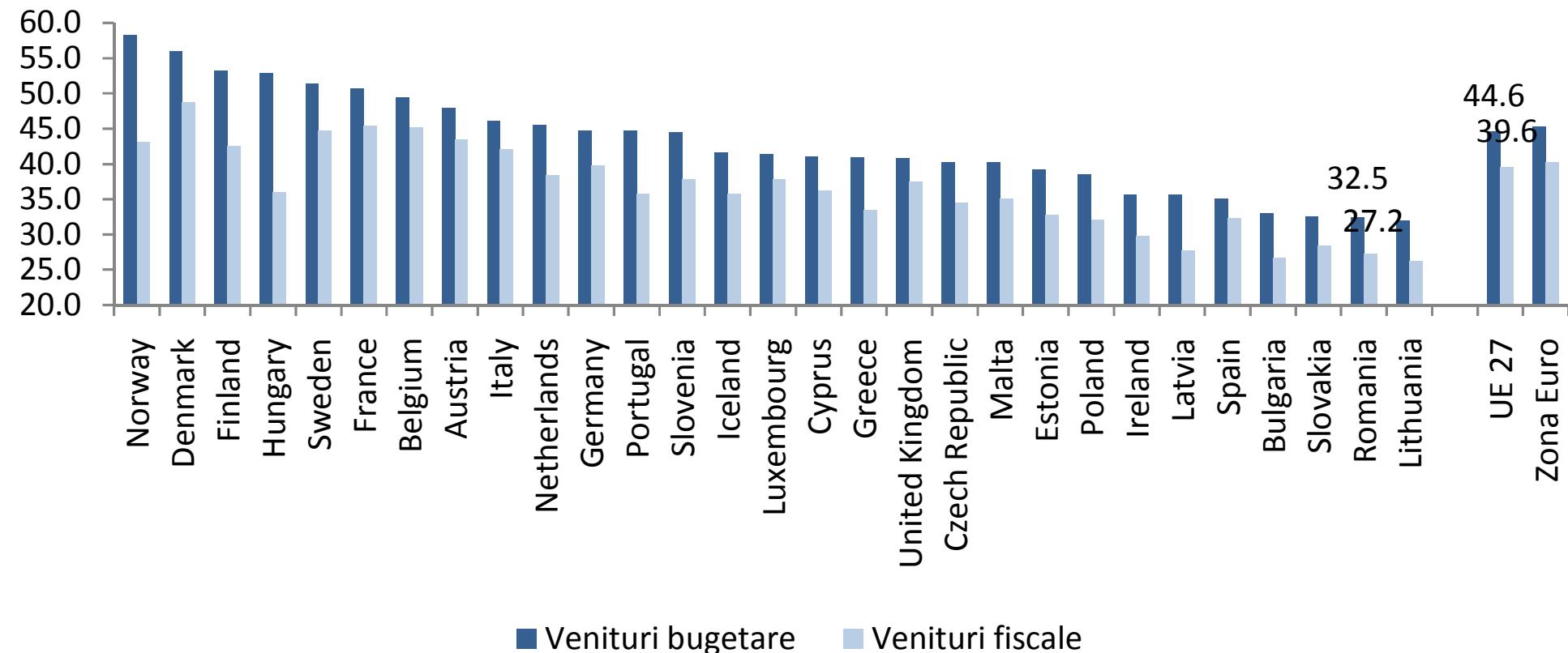
Resursele alocate pentru educatie si sanatate sunt reduse

Sursa: EUROSTAT

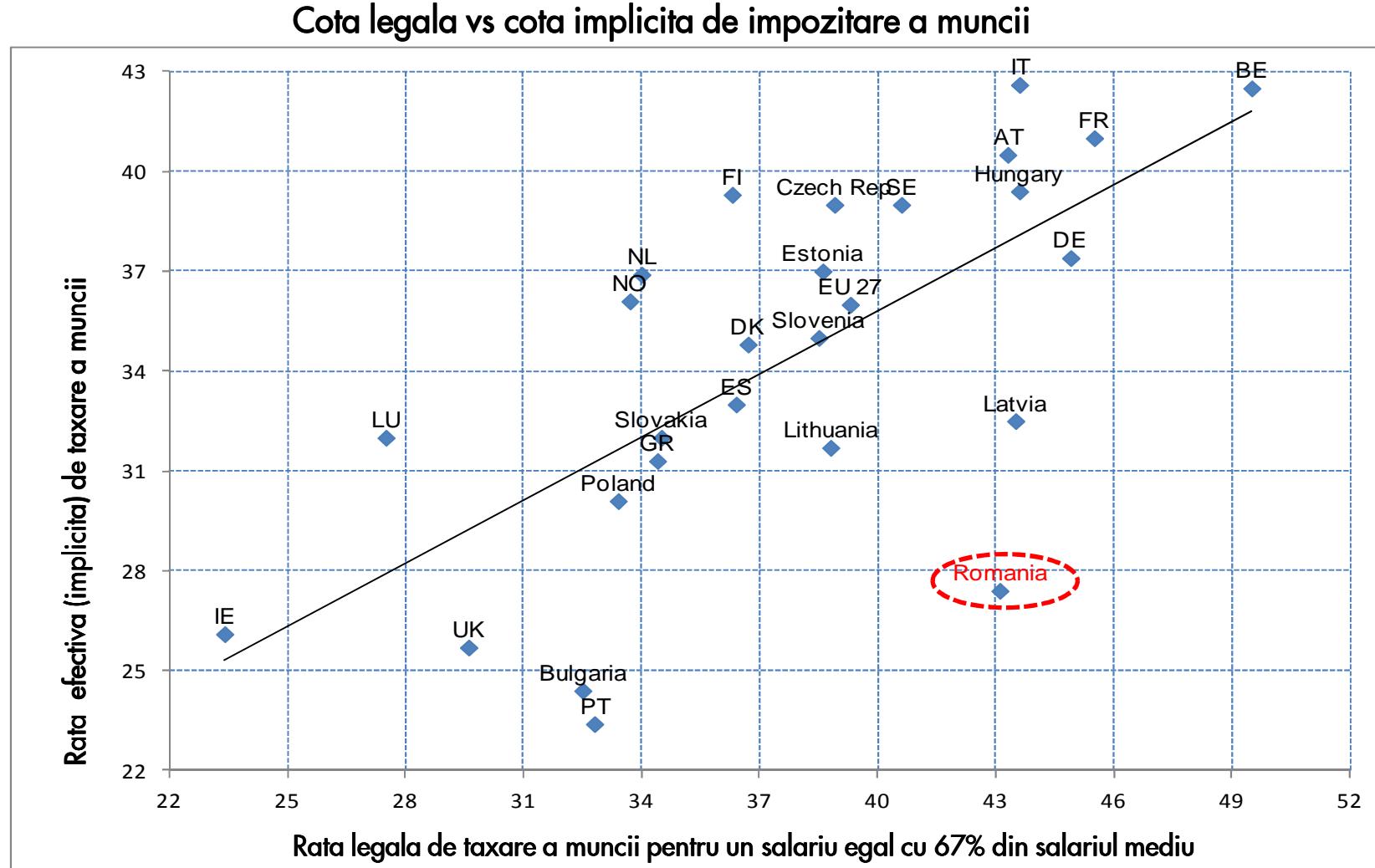
Îmbunătărirea colectării taxelor este o necesitate

Veniturile bugetare și venituri fiscale (% din PIB, ESA 95, 2011)

Sursa: EUROSTAT; Veniturile fiscale includ și contribuțiile sociale.

In particular, cresterea colectarii taxelor pe munca este obligatorie

Source: EUROSTAT

Eficiența sistemului de colectare a taxelor și impozitelor

Țara	Număr administrații financiare			Număr administrații la 1 milion de locuitori	Venituri colectate(% PIB) /Număr administrații	Număr de angajați din structurile de colectare a taxelor	Total venituri fiscale (% din PIB)	Venituri fiscale ca pondere în PIB la o mie de angajați din structurile de colectare a taxelor *	Număr plăți pe an pentru achitarea obligațiilor fiscale**	Pozitie	Ușurința cu care se plătesc taxele (poziție) ***
	Total, din care:	Centrale	Locale								
	Anul 2009			Anul 2009			Anul 2010			Anul 2011	
Bulgaria	29	29	0	3.8	0.9	7976	26.9	3.37	17	59	84
Cehia	207	8	199	19.7	0.2	15533	33.5	2.16	8	17	117
Estonia	4	4	0	3.0	8.5	878	34	38.72	8	17	47
Letonia	63	0	63	27.9	0.4	4300	27.3	6.35	7	11	62
Lituania	10	10	0	3.0	2.7	3816	27.2	7.13	11	40	57
Polonia	417	16	401	10.9	0.1	60401	31.6	0.52	29	96	127
Romania	440	42	398	20.5	0.1	25387	27.9	1.1	113	182	154
Slovacia	111	8	103	20.4	0.3	5686	28	4.92	31	103	129
Slovenia	76	76	0	37.3	0.5	2470	38	15.38	22	83	83
Ungaria	8	8	0	0.8	4.6	15182	37	2.44	13	46	114

Sursa: OECD, Eurostat, Banca Mondială

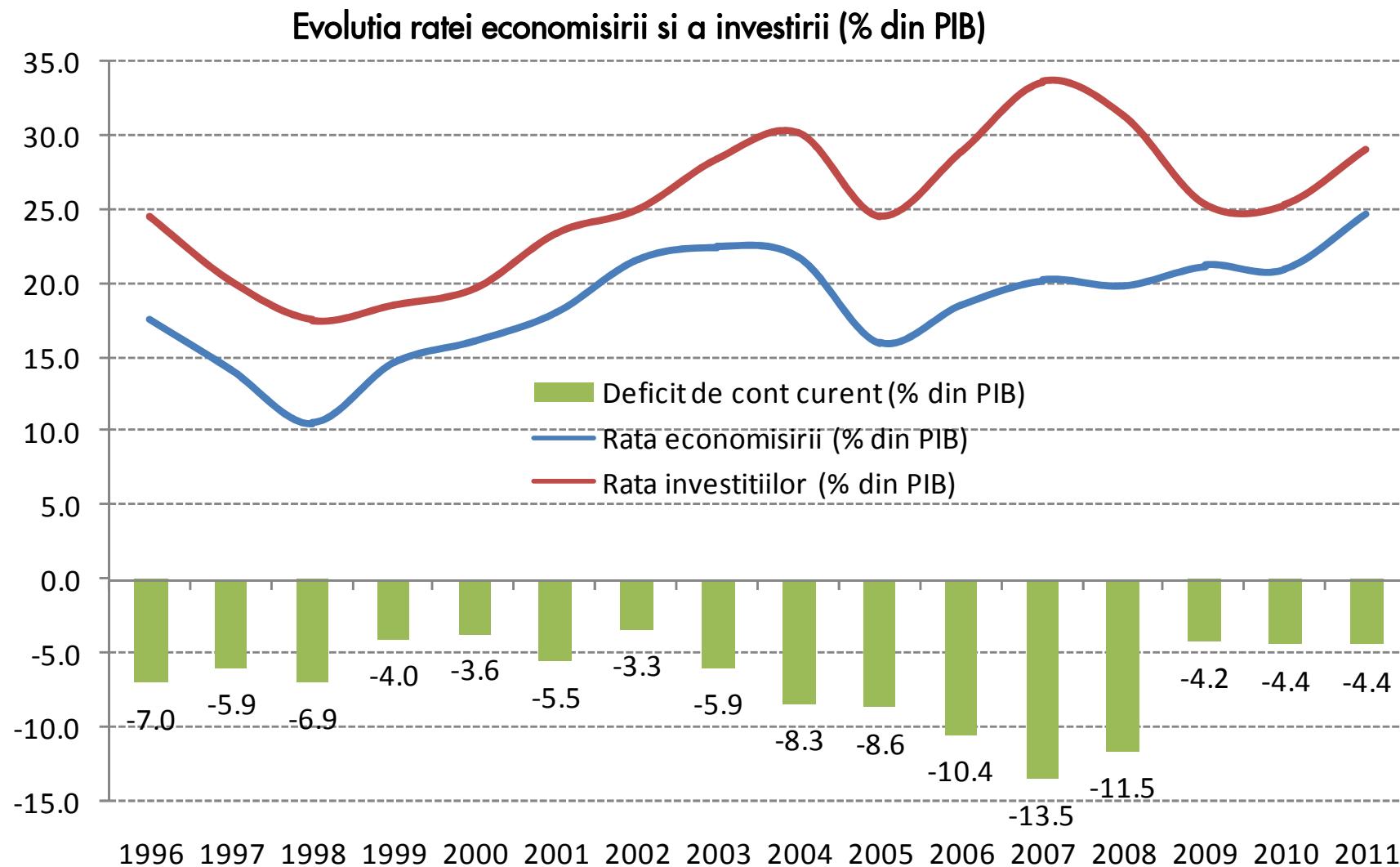
* Indicatorul se calculează ca raport între veniturile fiscale (ca pondere în PIB) și numărul de salariați din structurile de colectare a taxelor, raportat de OECD în 2010, exprimat în mii de angajați.

** Acest indicator reflectă numărul total de taxe și contribuții plătite, metoda de plată, frecvența plăștilor, frecvența completării declarațiilor fiscale și numărul agenților implicați în procesul de colectare a taxelor în cazul companiilor din al doilea an de activitate.

*** Obținerea clasamentului privind ușurința cu care se plătesc taxele presupune realizarea unei medii aritmetice a pozițiilor ocupate de fiecare stat pentru cei trei indicatori analizați: rata totală de taxare, numărul de plăți pe an și timpul necesar conformării fiscale.

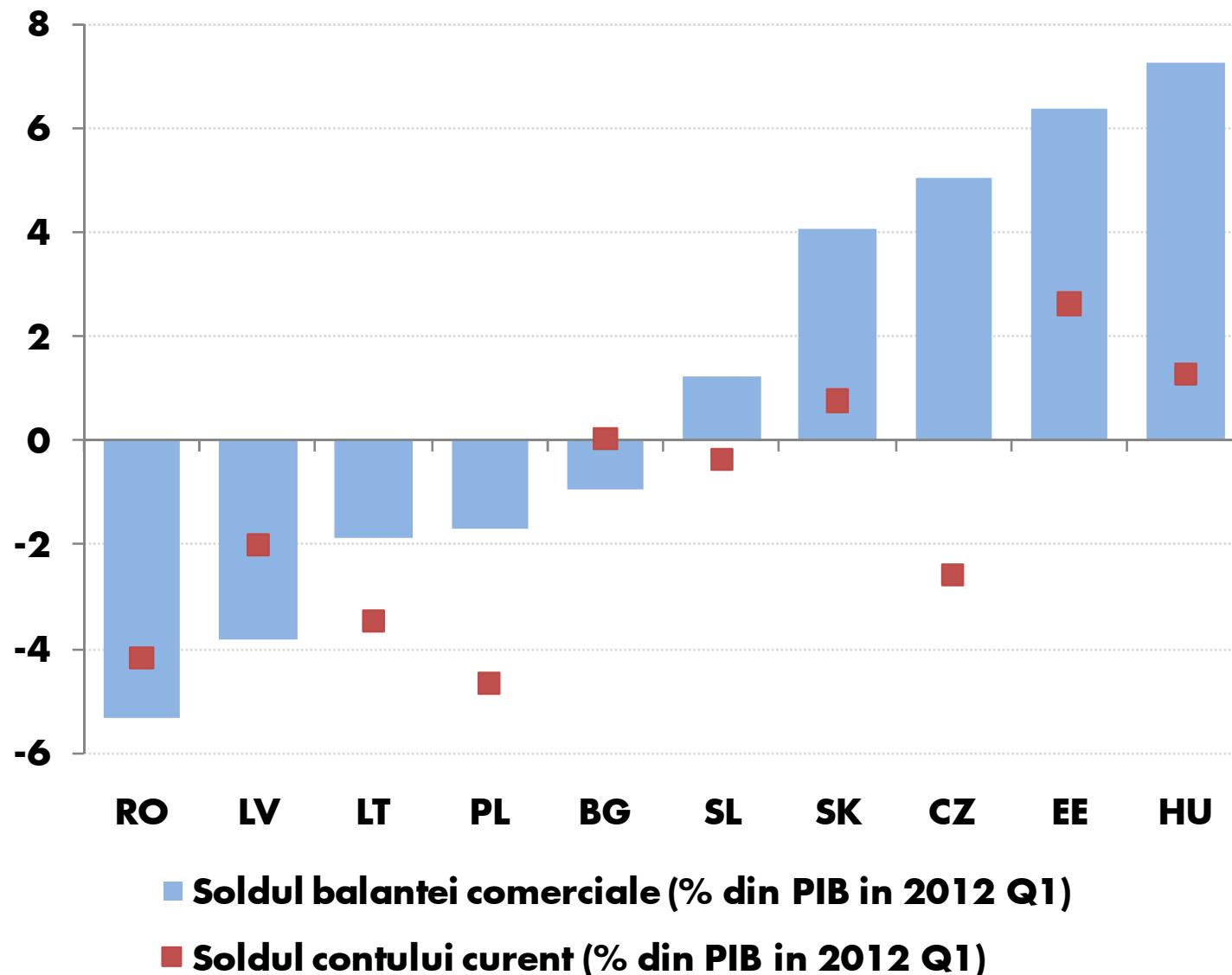
II. Deficitul de cont curent structural

Deficitul contului curent reflecta dezechilibrul structural economisire-investire

Sursa: EUROSTAT

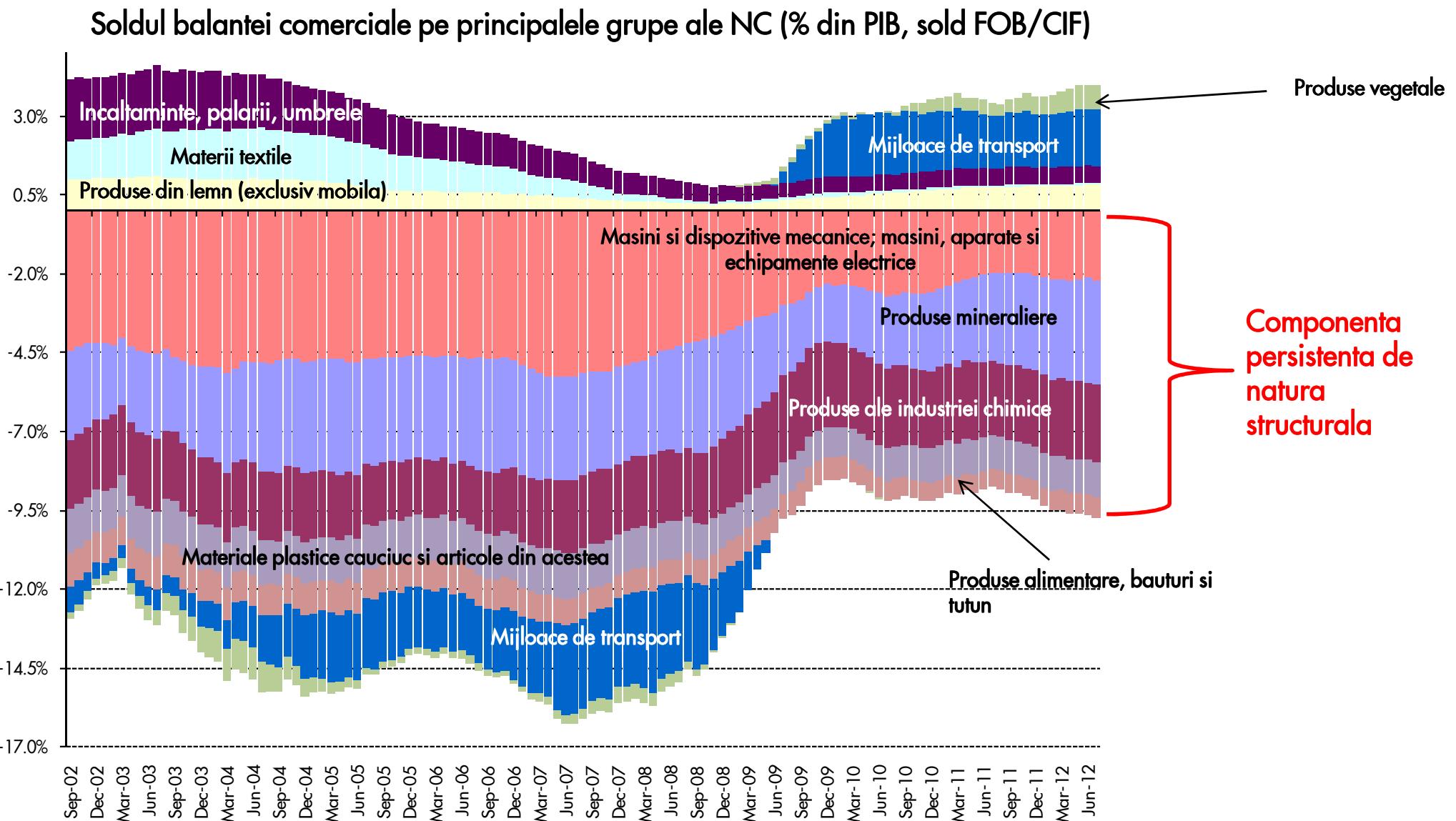
Deficitul de cont curent s-a ajustat, dar nivelul sau actual este inca ridicat in comparatie cu alte tari central si est europene

Nota: datele sunt cumulate pe ultimele patru trimestre

Sursa: EUROSTAT

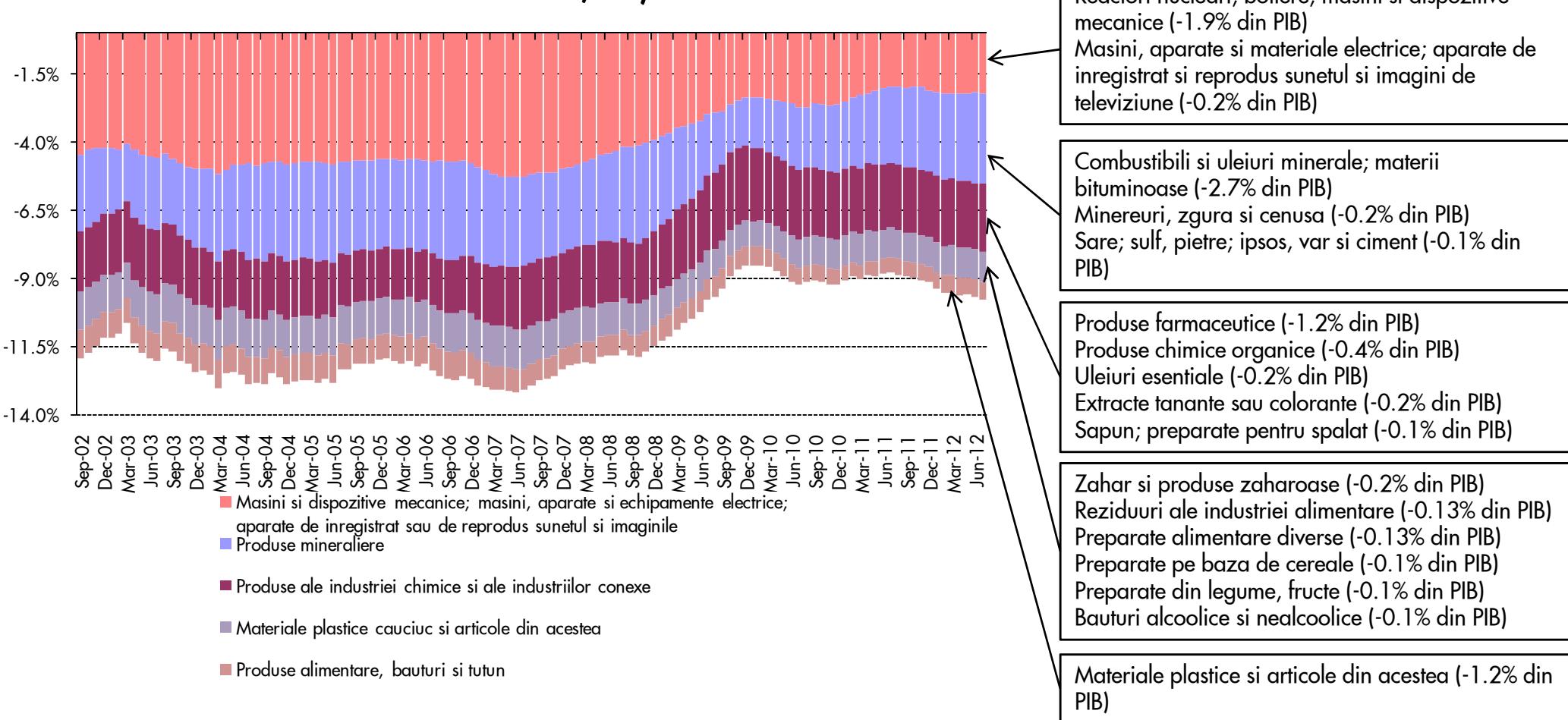
Deficitul balantei comerciale are cateva componente persistente de natura structurala (1)

Sursa: INS

Deficitul balantei comerciale are cateva componente persistente de natura structurala (2)

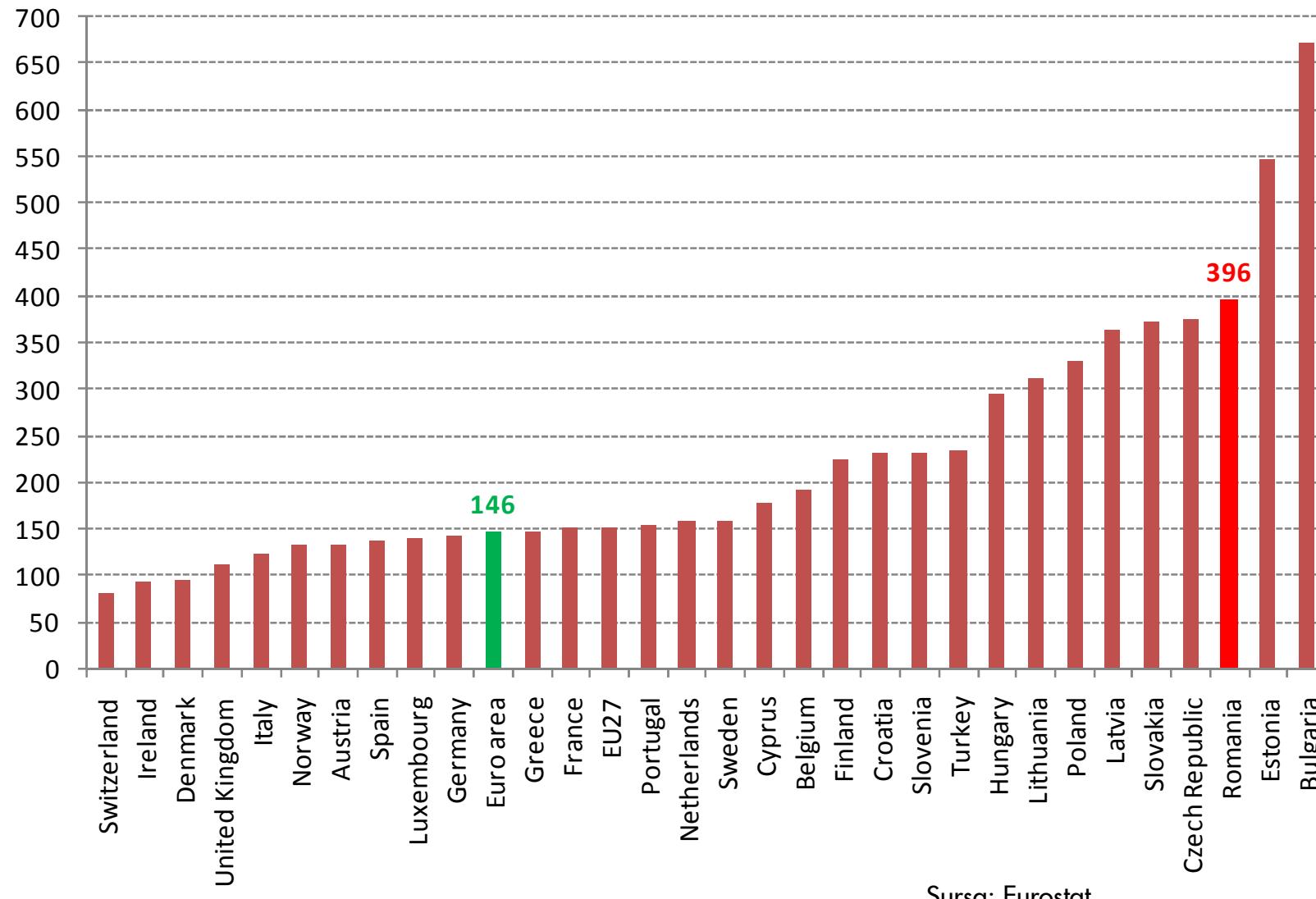
Deficitul comercial pe componente persistente ale balantei comerciale (% din PIB, sold FOB/CIF)

Sursa: INS

Intensitatea energetica a economiei este foarte ridicata

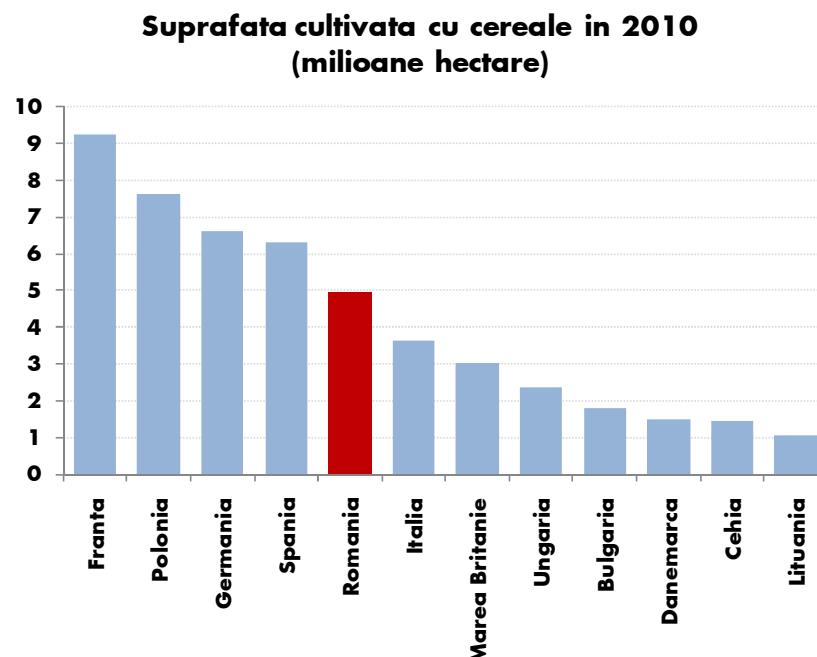
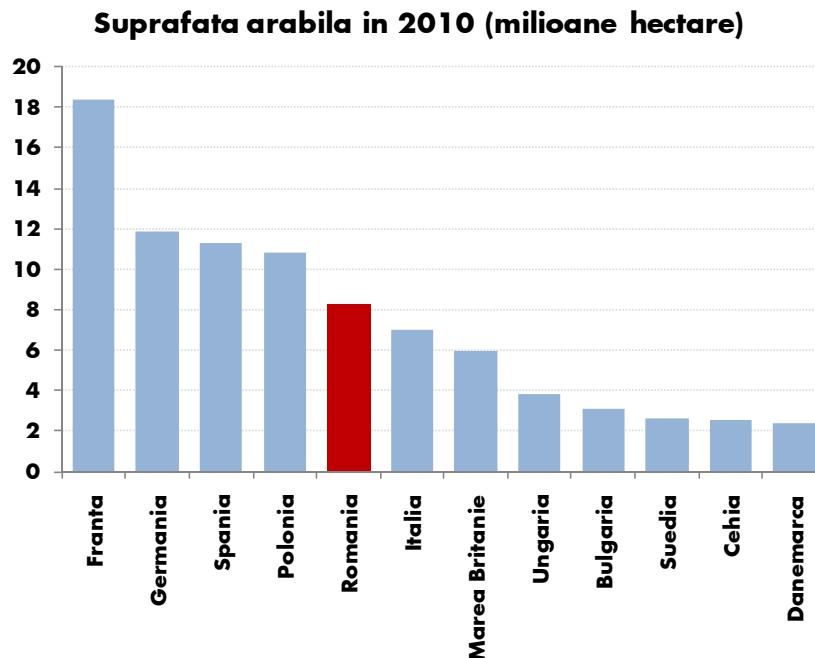
Consumul de energie (in kg petrol echivalent) pentru a produce 1000 euro PIB

Sursa: Eurostat

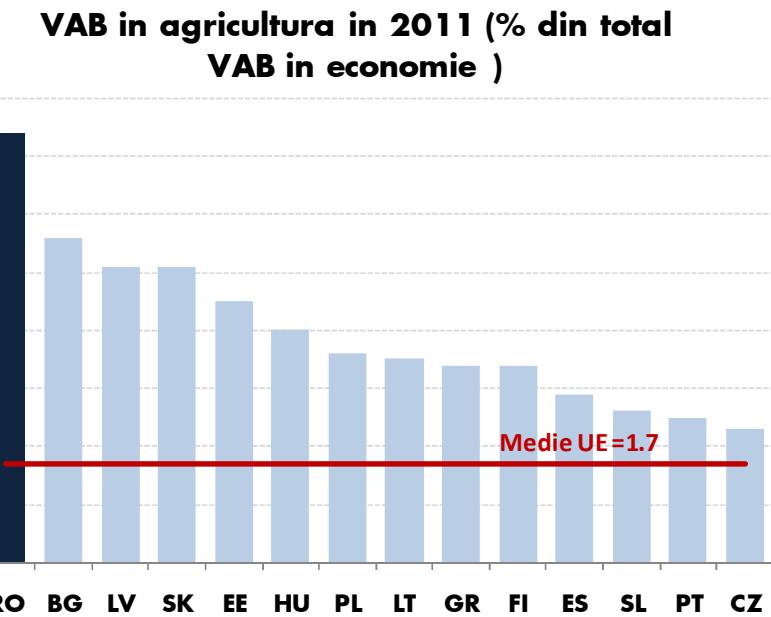
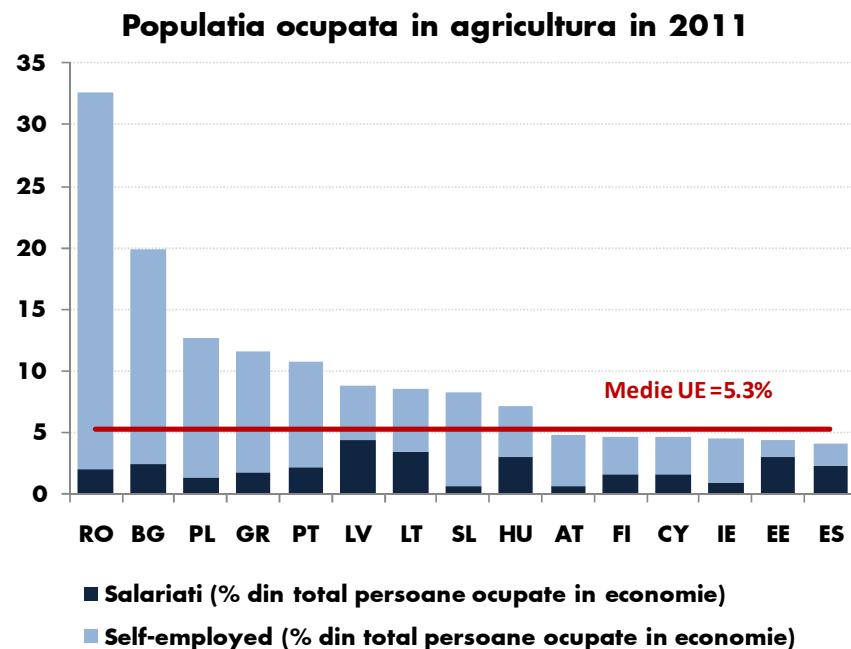
Romania are un profil agricol puternic (1)

- Romania ocupa un loc important in Uniunea Europeana din punct de vedere al suprafetelor agricole

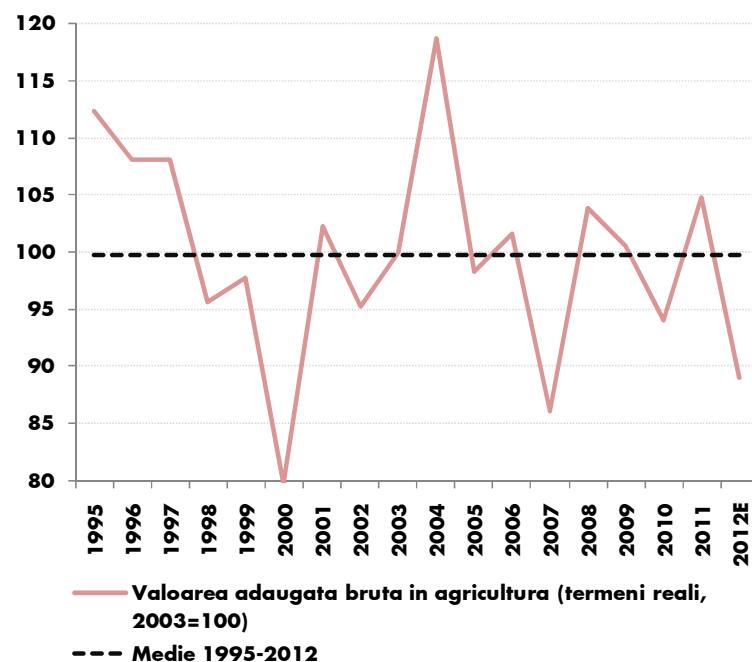
Romania are un profil agricol puternic (2)

- **33% din populatie este ocupata in agricultura, majoritatea regasindu-se in agricultura de subsistenta**
- **In Uniunea Europeana, Romania se caracterizeaza prin cea mai ridicata contributie a agriculturii la valoarea adaugata bruta din economie (7%) si la PIB (6%)**

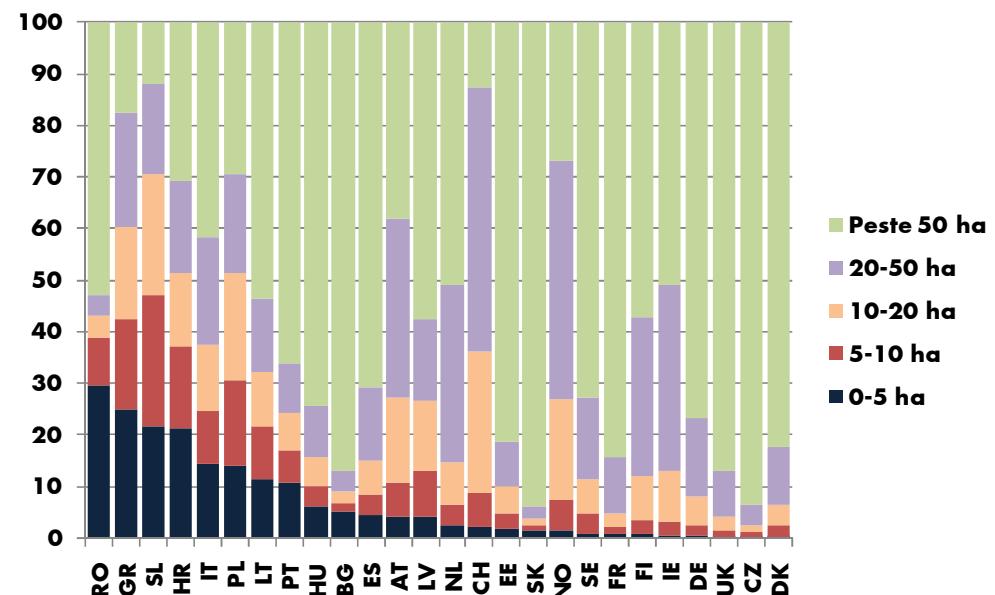

Probleme structurale in agricultura

- Impact puternic al conditiilor climaterice asupra productiei agricole
- Segmentare importanta a exploatatiilor agricole

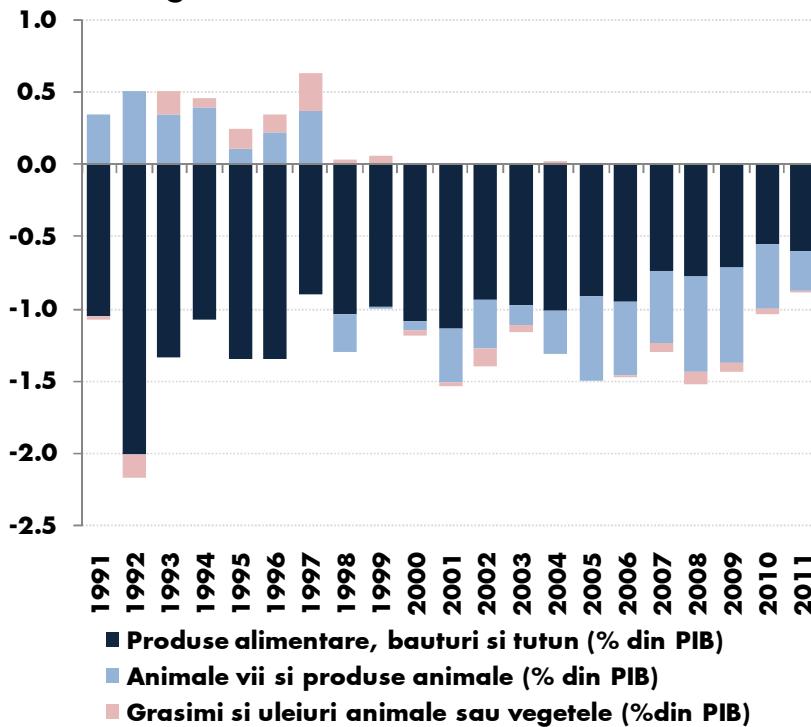

Structura suprafetei agricole utilizata dupa marimea exploatatiei in 2010 (% din total)

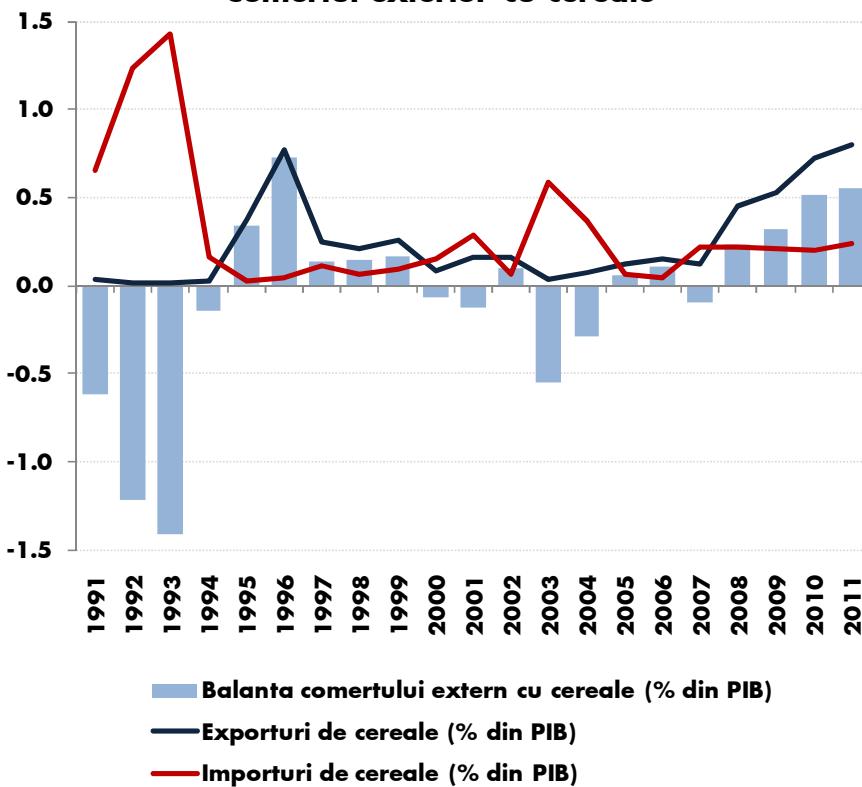

Consecinta: Romania este un importator net de produse agro-alimentare

Balanta comertului exterior cu produse agro-alimentare, exclusiv cereale

Comertul exterior cu cereale

Sursa: Institutul National de Statistica, Raiffeisen RESEARCH

Diversificarea pietelor de export este obligatorie

Top 20 export markets in 1991

Former Soviet Union	23.0
Germany	10.9
Italy	6.1
Netherlands	5.3
France	4.1
Former Yugoslavia	4.0
UK	3.7
Turkey	3.6
China	3.3
US	2.9
Austria	2.5
Japan	2.3
Poland	2.1
Liban	1.9
Hungary	1.9
Czech Rep.	1.7
Egypt	1.6
Switzerland	1.6
Bulgaria	1.4
Syria	1.3
Total top 20	85.2
EU 27	44.3
Former Soviet Union	23.0
Arab countries	4.0
African countries	3.9

Top 20 export markets in 2011

Germany	18.6
Italy	12.8
France	7.5
Turkey	6.2
Hungary	5.6
Bulgaria	3.6
UK	3.2
Netherlands	3.1
Spain	2.4
Poland	2.4
Russian Federation	2.3
Austria	2.2
Belgium	2.0
Ukraine	1.8
US	1.8
Czech Rep.	1.7
Slovakia	1.6
Serbia	1.5
Greece	1.4
Republic of Moldova	1.3
Total top 20	83
EU 27	71.1
Former Soviet Union	6.0
Arab countries	2.0
African countries	2.1

Top tari partenere cu deficit/excedente comerciale in 2011	Deficit(-) /Excedent(+) FOB/CIF in PIB
HUNGARY	-1.66
KAZAKHSTAN	-1.58
CHINA	-1.57
AUSTRIA	-0.87
POLAND	-0.81
RUSSIA	-0.79
GERMANY	-0.72
CZECH REPUBLIC	-0.43
ITALY	-0.33
NETHERLANDS	-0.26
...	
SYRIA	0.13
UNITED KINGDOM	0.13
GEORGIA	0.13
UNITED STATES	0.13
ALGERIA	0.15
FRANCE	0.15
NORWAY	0.16
EGYPT	0.18
UNITED ARAB EMIRATES	0.21
MOLDOVA	0.23
SAUDI ARABIA	0.27
SERBIA	0.29
TURKEY	0.64

Source: NIS